

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

4. Клепцова Е. Ю. Психология и педагогика толерантности: учеб. пособие для слушателей системы дополнительного профессионального педагогического образования / Е. Ю. Клепцова. – М. : Академический Проект, 2004. – 176 с.
5. Коржуев А. В. Толерантность в контексте педагогической культуры преподавателя вуза / А. В. Коржуев, Н. Ю. Кудзиева, В. А. Попков // Педагогика. – 2003. – № 5. – С. 44-48.
6. Мурашов А. А. Гримасы толерантности: когда терпимость не терпима / А. А. Мурашов // Педагогика толерантности. – 2004. – № 1. – С. 16-20.
7. Сухомлинський В. О. Народження громадянина / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : В 5 т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 3. – С. 322-338.

Колищук С. В.*

ХРИСТИЯНСЬКІ ЦІННОСТІ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШОГО СПЕЦІАЛІСТА

У статті йде мова про необхідність використання християнських цінностей у формуванні духовної культури майбутніх педагогів і вихователів. Ураховуючи, що освіта в Україні має світський характер, автор робить акцент на ролі християнської моралі як складової загальнолюдських цінностей у виховному процесі.

Реформування освіти в Україні на зламі століть призвело до руйнування старих цінностей, орієнтирів виховання, що зумовило необхідність пошуку нових. Це, насамперед, позначилося на формуванні кінцевої мети навчання та виховання [2, с. 6]. Першочерговим завданням і кінцевою метою виховання майбутніх громадян України має виступати формування духовних цінностей особистості.

Упроваджуючи систему виховання, засновану на народності, родинності, не можна не враховувати таку істотну рису українського народу, як релігійність [4, с. 58]. Ще К. Д. Ушинський стверджував, що класична педагогіка віднаходила свої основні ідеї саме в християнстві [6, с. 38]. Як свідчить історія педагогіки, релігія була і є могутнім чинником розвитку педагогічних поглядів. І не дивно, що сучасні високорозвинені країни використовують виховний потенціал релігії, адже проблема духовності у вихованні підростаючого покоління сьогодні є однією із глобальних проблем. Саме духовність надихає людей у найбільш складні роки історії своєї країни на подвиги. Навіть спалені на вогнищі, у печах крематорію герої залишаються в душі народу, овіяні знаменням духовності і своєю жертвою, як перетворений на льодяну брилу і нескорений генерал Карбишев, був і залишається символом духовності для виховання патріотизму в дітей і молоді. На жаль, переписування історії іноді призводять до вихолощення цієї духовності. Так, єдність народів всіх національностей, масовий героїзм, патріотизм всього народу в роки Великої Вітчизняної війни

* **Колищук С. В.**

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

заперечується, і тим самим руйнуються основи духовного виховання підрастаючого покоління, знецінюються критерії моральності.

Метою статті є визначення духовних орієнтирів у вирішенні завдань підготовки майбутнього педагога, формування його особистості. Одним із шляхів досягнення цієї мети є виховання молоді на християнських цінностях, які є частиною загальнолюдської культури.

За своєю сутністю наша країна є унікальним осередком культурних і духовних цінностей. З метою їх збереження і розвитку необхідно подальше розширене відтворення духовності шляхом розумного навчання й морального виховання молодого покоління.

Соціологічні дослідження в сучасному суспільстві свідчать про тенденцію відчуження батьків від своїх дітей. Усе менше тепла й затишку залишається дітям у стінах батьківського будинку. При такому ставленні до дитини, її світ затьмарюється, посилюються агресивність, озлобленість, поступово стираються поняття сорому, совісті, підсвідомо дитина відчуває своє відторгнення від світу добра, істини, краси.

Якщо школа, за висловом В. О. Сухомлинського, стане школою радості і бажаним для дитини будинком, а вчитель – найбільш близькою людиною, духовно багатою, готовою щиро допомагати учневі, то сьогоднішнім бездоленим дітям легше буде переносити життєві труднощі.

Професійна духовність – складний стан внутрішнього світу вчителя. Духовність у педагогічній діяльності – це здатність до професійної рефлексії, доброти, чуйності, совісті, справедливості, здатності до самоаналізу та роздумів про своє життя, його мету й сенс, про долю свого учня. Духовність педагога – це ще й готовність щиро захоплюватись досягненнями учня, успіхами колег, школи, самовідданістю батьків у вихованні своїх дітей. Ознакою педагогічної духовності є також специфічний професійний неспокій, який виступає стимулом до самовдосконалення, що є одним із вищих проявів професійної совісті. Саме професійна совість і професійна духовність не дозволяють учителю проявляти стосовно учнів надмірність, формалізм [1].

У процесі духовного виховання майбутніх педагогів необхідно виходити із цілісного сприйняття й розуміння світогляду й національної самосвідомості, праці й патріотизму, економіки й права, моральності й політики, екології й здоров'я, літератури й мистецтва, сучасної вітчизняної й світової культури....

Виховання духовності – це така організація навчально-виховної роботи, педагогічного спілкування в школі і в педагогічних навчальних закладах, яка виходить із позиції ціннісної свідомості, ціннісної поведінки в усіх формах людських відносин: моральних, політичних, релігійних, естетичних, художніх,

інтелектуально-пізнавальних, мотиваційно-оціночних, що особливо суттєво – у сфері моральних і ціннісних відносин [1, с. 16].

Значну роль у формуванні особистості майбутнього педагога відіграє християнська церква. Як соціальний інститут вона використовує сучасні форми і методи виховання, захищаючи молодь від шкідливого впливу негативної сфери [5, с. 63].

У результаті ряду обставин, що історично склалися на території Європи, домінуючою релігією стало християнство. Розповсюдження цієї релігії стало найбільш впливовим фактором у формуванні моральних норм нашого суспільства. Виходячи з цього, нині при реалізації завдань морального виховання молоді слід акцентувати особливу увагу на моральних нормах суспільства, для якого найбільш близькими і психологічно сприятливими є християнські цінності [5, с. 63].

Одним із основних завдань християнського релігійного виховання є формування такої особистості, якій притаманні почуття відповідальності перед суспільством, державою, прагнення до боротьби за розвиток гуманних основ суспільства. Осередком духовної просвіти можна назвати і родину як першу виховну школу, яка дає дитині азбуку життя. Завдяки християнському вихованню дитина може протистояти всіляким спокусам і обирати в житті правильний шлях. А для цього потрібно, щоб дитина не лише оволодівала правилами поведінки в суспільстві, але й мала внутрішню цілісність, яка б робила для неї ясними різноманітні прояви добра і зла.

Основа християнської культури виховання складають християнські цінності, до яких поряд із високою вірою в Бога, працелюбністю і патріотизмом відносяться ще й цінності морально-етичні. Основними з них є любов до людей і милосердя, глибока повага до батьків і старших [6, с. 38].

Через добродійність, творення добра розвивається не лише любов до Бога, а також до своєї сім'ї, народу, Батьківщини. Акценти на добротворення у вихованні молоді особи сприяють розвитку добрих почуттів, виховують у неї альтруїстичні прагнення і позбавляють її егоїстичних нахилів. Взагалі культ милосердя завжди був притаманний українцям. Участь у добродійній діяльності: допомога людям похилого віку, хворим, догляд за молодшими братами і сестрами, догляд за тваринами та ін. Добродійність бере початок у щоденному спілкуванні з людьми, умінні розуміти їх, допомагати у скрутну хвилину, вміти ставити себе на їх місце. Тобто, своєю метою християнство ставить орієнтацію особистості на неперехідні цінності, пов'язані з моральним удосконаленням особистості [5, с. 65].

Серед моральних цінностей християнства можна відзначити ідею оптимістичного, радісного сприйняття світу. Адже в щоденному житті ми маємо безліч факторів, які несуть із собою жаль і смуток. Без віри подолати всі негаразди надзвичайно

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

важко. Християнство є завершеною цілісною системою поглядів, дотримання яких дозволяє достойно прожити і один день, і все життя [7, с. 2].

У процесі формування морального розвитку особистості майбутнього педагога одними з найефективніших є активні форми і методи (ситуаційно-рольові ігри, аналіз соціальних ситуацій морально-етичного характеру. Ігри-драматизації, тощо), які дають можливість безпосередньо й емоційно залучатися до ситуації морального вибору та морального пошуку [7,с.4].

Особливе місце у вихованні посідають такі форми і методи залучення студентів до світу християнських цінностей, які передбачають поєднання за допомогою художньо-музичних образів традиційних форм роботи з художньою діяльністю самих студентів. Доцільною формою виховання студентів на християнській народній традиції є залучення їх до світу мистецьких та художніх цінностей християнської культури. Ознайомлення студентів із прекрасними зразками християнської архітектури виховує в них пошану до пам'яток старовини. Прекрасні споруди, які несуть у собі відгомін віків, є справжніми перлинами української культури. Християнське мистецтво виступає могутнім засобом виховання майбутніх педагогів на християнських традиціях рідного народу. Це, насамперед, мистецтво іконопису, творчість видатних художників, музичні твори. Поряд із цими методами доцільно використовувати й традиційні бесіди, лекції, роботу з книгою, творчі роботи, створення презентацій, читання з обговоренням, аналіз соціальних ситуацій морально-етичного характеру.

Одним із напрямків залучення студентів до християнських цінностей є краєзнавча та екскурсійно-пошукова робота, у процесі якої студенти знайомляться з досвідом і традиціями адаптації християнських моральних цінностей до культури рідного краю. Результативність застосування інтегрованого підходу, різноманітних виховних форм, методів і впливів значною мірою залежить від того, наскільки вони відповідатимуть індивідуальним і віковим особливостям студентів, задовольнятимуть їх духовні потреби, викликатимуть відповідну мотивацію і стимулюватимуть саморозвиток і самовиховання студентів, спонукатимуть до морального вдосконалення.

Майбутнє нашої держави, що має багату тисячолітню християнську культуру, залежить і від християнського виховання, від змісту тих цінностей, які закладаються в серцях молоді, від усвідомлення ідентичності зі своїм народом, його історією, традиціями, від мудрої книжки, рідного слова.

Хоча в Україні церква відокремлена від школи і держави, сьогодні відчувається гостра необхідність їх співробітництва. Спираючись на багатовікові норми християнської моралі, сучасне людство зможе повернути суспільство до морального

відродження та врятувати його від повного краху моральних цінностей.

Ураховуючи потребу духовного відродження України, система підготовки молодшого спеціаліста покликана забезпечити наповнення всіх ланок навчально-виховного процесу змістом, який би допомагав педагогам виховувати душу, чесні і сильні характери, формувати сумління і громадянські чесноти: працьовитість, самопожертву, пошану до старших і спонукав би студентів бути корисними своєму народові. Цьому сприяють християнські цінності, які мають великий виховний вплив на майбутніх педагогів, формуючи їх світогляд та високі моральні якості.

Література:

1. Ахметзянова Л.М., Іванников С.К. Подготовка будущих учителей к воспитанию духовности у школьников // Виховання і культура. – 2001. – №1(1). – С. 14-17.
2. Богуш А. М. Біблія в духовному розвитку особистості // Дошкільне виховання. – 1998. – №8. – С. 5.
3. Богуш А. М. Духовні цінності в контексті сучасної парадигми виховання. // Виховання і культура. – 2001. – №1(1). – С. 5-8.
4. Євтух М. Б., Тхоржевська Т. Д. Проблеми виховання молоді у світлі християнського вчення. // Виховання і культури. – 2001. – №1(1). – С. 58-61.
5. Костенко Р. В. Вплив християнської релігії на особистість у процесі її соціалізації. // Виховання і культура. – 2001. – №1(1). – С. 62-66.
6. Повалій Л. В. Християнське виховання дитини в сім'ї. // Світ виховання. – 2005. – №5(12). – С. 38-40
7. Християнські цінності у сфері виховання. osvita. ua/Вища освіта/Реферати/pedagog/14826

Кузьменко В.В.*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ

У статті розглянуто особливості підготовки майбутнього учителя до суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом, сформульовано значення суб'єктної позиції учня та вчителя в навчально-виховному процесі.

Становлення нової системи освіти, зорієнтованої на входження у світовий освітній простір, супроводжується якісними змінами в управлінській діяльності вчителів, що базуються на принципах взаємоповаги, позитивній мотивації, суб'єкт-суб'єктній основі управління педагогічним процесом, в основі якої лежить визначення індивідуальності, самобутності, самоцінності кожного суб'єкта педагогічного процесу, розвиток його не як

* © Кузьменко В.В.